

07.04.2022

Група № 33

Урок № 49

Тема уроку: «Стилістичні особливості частин мови»

Мета уроку: з'ясувати зміст понять «стилістична норма», «стилістична помилка»; навчитися знаходити в тексті стилістично забарвлені морфологічні засоби, варіанти граматичних форм; усвідомити важливість стилістичних умінь.

Матеріали до уроку:

1. **Опрацюйте § 51 у базовому підручнику:** *Українська мова (рівень стандарту): підручник для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 208 с.*

2. **Перегляньте відео до уроку на [YouTube](#):**

Перегляньте відео «Лайфхаки з української мови. Загальна морфологія». Режим доступу:

https://www.youtube.com/watch?v=TwXcLCew35Q&ab_channel

3. **Законспекуйте матеріал до уроку (ОСНОВНЕ):**

Кожна частина мови має певні стилістичні засоби. Вони пов'язані з тим, що:

- слова різних частин мови вживаються в різних стилях з неоднаковою частотою;

- кожна частина мови має граматичні особливості, синонімічні форми – нейтральні та стилістично марковані.

Морфологічні синоніми – це граматичні форми слова, що розрізняються засобами граматичного вираження, відтінками спільного граматичного значення й стилістичним уживанням.

Частина мови	Стилістичні особливості	Приклади
Іменники	Іменники чоловічого роду II відміни мають у давальному відмінку однини закінчення – ові після основи на твердий приголосний та -еві, -єві – після основ на м'який або шиплячий приголосний.	Та й не дала тому козаков і ні щастя, ні долі.
	Паралельне закінчення давального відмінка -у, -ю , яким варто користуватися тоді, коли поряд стоять у цьому відмінку два іменники чоловічого роду.	Передай листа товарише ві Бондаренку.

	Паралельні форми родової належності мають іменники, що позначають осіб жіночої статі за їхньою професією чи характером діяльності. Форми з -к(а) вживають у художньому, розмовному та публіцистичному стилях. В офіційно-діловому мовленні перевагу надають формам чоловічого роду.	Учителька Наталія Петрівна. Кандидат наук Олена Славінська.
Прикметники	Повні форми прикметників використовуються в усіх стилях, вони є стилістично нейтральними. Нестягнені форми повних прикметників властиві переважно фольклору й поезії.	Вийди, дівчинонько, моя вірняя.
	Проста форма вищого та найвищого ступенів порівняння прикметників уживається в усіх стилях, складена форма прийнятніше для наукового та офіційно-ділового стилів.	Бережімо честь народу – найкоштовнішу перлину.
Займенники	Використання множинних форм займенників ми, ви, вони, нам, вам замість я, ти, ви, вона.	Ми й не таких бачили.
Дієслова	У художньому, розмовному й публіцистичному стилях уживають теперішній час замість минулого.	Їду я недавно через міст Патона й бачу дивну рекламу.
	Дієслова, що довші на один склад, є нейтральними, а коротші використовують у розмовному та художньому мовленні.	Питає –пита, беремо – берем.

Стилістичною називають помилку в усному або писемному мовленні, що полягає у вживанні слів, які не відповідають стилю всього тексту. До стилістичних помилок належать:

- стилістична несумісність слів;
- порушення стильової єдності тексту;
- різностильове забарвлення тексту;
- невиправдане вживання мовних кліше;
- уживання зайвих, беззмістовних слів, одноманітних синтаксичних конструкцій.

Актуалізуйте знання за таблицею.

4. Запитання для самоперевірки:

- На які дві групи поділяють *самостійні* частини мови?
- Яка службова частина мови найчастіше вживається з іменниками, числівниками та займенниками?
- До якої з вивчених частин мови належать слова на добраніч, будь ласка, до побачення?
- Які частини мови є незмінними, тобто не мають закінчень?
- Яка з форм дієслова має суфікси -учи, -ючи, -ачи, -ячи, -ши, -вши?
- Назвіть стилістичні особливості частин мови.
- Що таке стилістична помилка?

5. Прочитайте текст. Визначте його тему, стильову належність (усно), дайте короткі відповіді на питання у форматі «Так» чи «Ні».

(1) Україна вила й стогнала від болю. (2) Вона захлиналася від крові своїх найкращих синів. (3) Це не час Жовтневої революції, не час Другої світової війни. (4) Це 2014 рік. (5) Плаче небо, плачуть матері, дружини, діти, плаче повсюди люд. (6) На очах у всього світу, у центрі Києва – Європейської столиці - цинічно розстрілювали беззбройних людей: студентів, викладачів, художників, фермерів, журналістів, робітників...

У третьому реченні автором використано 2 частки.

- Слово «від» у першому реченні є прийменником.
- У шостому реченні одинадцять іменників.
- Слово «люд» (6 речення) є іменником II відміни, що вживається лише в множині.
- Дієслова «вила», «стогнала», «плаче», «розстрілювали» належать до I дієвідміни.

- Прислівники «повсюди» та «цінічно» виконують синтаксичну роль обставин.

6. Виконайте тестові завдання «Загальна морфологія»

Кожна правильна відповідь – 0,25 б.

1. З'ясуйте, якою частиною мови є кожне з виділених слів.

Вітчизна твоя починається з пісні, (1)*що* мати співа, і з того, на що (2)*споконвіку* ніхто (3)*не* (4) *відніме* права.

А займенник

Б дієслово

В прислівник

Г сполучник

Д частка.

2. З'ясуйте, якою частиною мови є кожне з виділених слів.

(1)*Тепліше* стає на серці, коли бачиш: ти не цілком (2)*одинокий* на світі, (3)*є* добрі люди, (4)*що* дбають про тебе.

А прикметник

Б займенник

В дієслово

Г прислівник

Д сполучник.

3. З'ясуйте, якою частиною мови є кожне з виділених слів.

Нема тих грошей, якими (1)*можна* б заплатити за людський розум і людське серце (2)*навіть* тоді, коли хтось думає, (3)*що* у світі все купується і (4)*все* продається.

А іменник

Б займенник

В прислівник

Г сполучник

Д частка.

4. З'ясуйте, якою частиною мови є кожне з виділених слів.

Я хочу, щоб цвіла (1)*край* шляху квітка, і гула над нею (2)*працьовита* бджола, (3)*і* жайворон співав у високій (4)*блакиті*.

А іменник

Б прикметник

В дієприкметник (форма дієслова)

Г прийменник

Д сполучник.

5. З'ясуйте, якою частиною мови є кожне з виділених слів.

(1)*Чи* знаєте ви, (2)*що* український віночок – не просто краса, а й оберіг, бо в ньому (3) *є* (4)*така* чаклунська сила, що біль знімає.

А прикметник

Б займенник

В дієслово

Г сполучник

Д частка.

6. З'ясуйте, якою частиною мови є кожне з виділених слів.

Якщо (1)свою землю ти любитимеш, жар душі (2)віддавши їй (3)сповна, якщо в праці (4)щирим серцем грітимеш, то тебе пригріє і вона.

А прикметник

Б займенник

В дієприкметник (форма дієслова)

Г дієприслівник (форма дієслова)

Д прислівник.

7. З'ясуйте, якою частиною мови є кожне з виділених слів.

Є дуже (1)багато людей, (2)які читають (3)лише для того, (4)щоб не думати.

А займенник

Б числівник

В прислівник

Г сполучник

Д частка.

8. З'ясуйте, якою частиною мови є кожне з виділених слів.

Тут завжди квітнуть мальви і жоржина, тут (1)серед цвіту золота бджола, (2)тут юності (3)замріяна стежина, (4)що вабить за околиці села.

А займенник

Б дієприкметник (форма дієслова)

В прислівник

Г прийменник

Д сполучник.

9. З'ясуйте, якою частиною мови є кожне з виділених слів.

Українці мають усі підстави пишатися тим, що (1)їхня Батьківщина не раз переживала дні сили (2)і слави, мала (3)справді легендарних героїв, мужньо переносила найважчі випробування, коли гинули не (4)сотні й тисячі, а мільйони її дочок і синів.

А іменник

Б займенник

В числівник

Г прислівник

Д сполучник.

10. З'ясуйте, якою частиною мови є кожне з виділених слів.

Рано на світанні в полі, (1)десь між (2)рядами високих курганів, на (3)вибитому тьмою ніг і копит шляху, почувся (4)глухий шум.

А іменник

Б прикметник

В займенник

Г дієприкметник (форма дієслова)

Д прислівник.

11. З'ясуйте, якою частиною мови є кожне з виділених слів.

(1)*Перепрошую*, історія України та (2)*її* культури (3)*більш* цензурована, (4)*як* написана.

А займенник

Б прислівник

В сполучник

Г частка

Д вигук.

12. З'ясуйте, якою частиною мови є кожне з виділених слів.

Робінзон створював з (1)*нічого* — і створив світ. (2)*Манілов* бачив ідеал у хмарах — і жив, провалюючись у (3)*неосяжне* свинство. Запитаймо себе: (4)*на* кого ми більше схожі?

А іменник

Б прикметник

В займенник

Г дієприкметник (форма дієслова)

Д прийменник.

7. Виконайте в робочому зошиті *вправу 7 до § 51* з підручника О. Авраменка для 11 кл.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.

07.04.2022

Група № 33

Урок № 50

Тема уроку: «Стилістичні одиниці в різних стилях»

Мета уроку: навчитися обирати мовно-виражальні засоби залежно від мети й ситуації спілкування; виявляти порушення стилістичної норми; знаходити в реченні стилістично забарвлені засоби простого й складного речення, виховувати любов та повагу до української мови.

Матеріали до уроку:

1. **Опрацюйте § 52 у базовому підручнику:** *Українська мова (рівень стандарту): підручник для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 208 с.*

2. **Перегляньте відео до уроку на YouTube:**

«Прості та складні речення» (автор Анна Огойко). Режим доступу:
<https://www.youtube.com/watch?v=exuijEcQWrU>

3. **Законспекуйте матеріал до уроку (ОСНОВНЕ):**

Синтаксичні синоніми – це такі речення чи словосполучення, які мають спільне граматичне значення, але відрізняються смисловими відтінками, інколи й певними лексичними особливостями; вони взаємозамінні в тексті.

Стилістичні можливості синтаксису ґрунтуються на розвиненій синонімії характерних для нього явищ. Крім того, певні речення й словосполучення можуть переважати в якомусь стилі.

Уживання синтаксичних одиниць

Стилі мовлення	Синтаксичні одиниці
Науковий	Прості та складні речення Однорідні члени речення Відокремлені члени речення Прикладки Вставні слова Звертання
Офіційно-діловий	Прості речення Однорідні члени речення Відокремлені члени речення Вставні слова Звертання
Художній	Різноманітність речень
Розмовний	Прості речення Неповні речення
Публіцистичний	Складні речення

В українській мові порядок слів у реченні вільний. Якщо порядок слів у реченні збігається з порядком слів у словосполученні, то він є прямим, якщо порушується, маємо **інверсію**.

Інверсію спостерігаємо в художніх творах, цей засіб передає найрізноманітніші відтінки думки й почуття. Офіційно-діловій та науковій мові властивий прямий порядок слів.

4. Питання для самоконтролю.

1. Розкажіть про стилістичні особливості засобів синтаксису.
2. У текстах яких стилів переважають прості речення?
3. У текстах яких стилів переважають складні речення?
4. Яка роль однорідних членів у висловленнях художнього й публіцистичного стилів?
5. З якою метою звертання та вставні слова вживаються у висловленнях розмовного стилю?

5. Виконайте тестові завдання.

1. Прямий порядок слів у реченні

- А Усі ми прагнемо миру.
- Б Хвилею зеленою здіймається навесні Батиєва гора.
- В Люби́ть людей мене навчила мати.
- Г На гіллі рясному цвіт немов сніжинки.

2. Неповні прості речення найчастіше вживають у стилі

- А Науковому.
- Б Розмовному.
- В Публіцистичному.
- Г Офіційно-діловому.

3. Непрямий порядок слів має речення

- А Сон – найкращі ліки.
- Б Дощ періщить уже третій день.
- В Алое миловидне має лікувальні властивості.
- Г Море срібляєте мерехтінням своїм бентежить уяву.

4. Не потребує редагування словосполучення

- А Глузувати зі слабого.
- Б Вчити музиці.
- В Пам'ятник Шевченка.
- Г Захворіти грипом.

5. Укажіть стиль мовлення

Забезпечує потреби суспільства, пов'язані з політикою, адміністративною та господарською діяльністю, відзначається пропагандистським характером. Цей стиль акумулює в собі логічність, точність, експресивність, емоційність, переконливість, хоча виник і сформувався відносно пізно.

- А Художній.

Б Публіцистичний.

В Науковий.

Г Розмовний.

6. Складним є речення

А Сідають дні, мов птахи, на хатах і розгортають крила вітру.

Б У малій кімнаті стіни, наче руки, тримають полохливу тишу в жмені.

В Прокотяться, як лава, століття, де ми жили, ростимуть без наймення пальми.

Г Підвівши очі з-понад книжки, побачиш світ барвистим сном.

7. Простим є речення

А Навіщо мені весна, коли твої очі – проліски?

Б Золотожари літня ніч губила, і матіола мліла запашна.

В То все було у весняній круговерті, у юності щасливому гнізді.

Г Сердега так перелякався, що аж тремтить.

8. Точність, логічність, інформативна насиченість, об'єктивність викладу, відсутність образності – це ознаки стилю

А Наукового.

Б Публіцистичного.

В Офіційно-ділового.

Г Художнього.

9. Складнопідрядні речення з підрядними умови, причини й наслідку найчастіше вживають у текстах

А Наукових.

Б Розмовних.

В Художніх.

Г Ділових.

10. Потребує редагування словосполучення

А Дорожчий золота.

Б Перетворити на пустелю.

В Наказ по школі.

Г Дякувати вам.

11. Не потребує редагування словосполучення

А Знущатися над слабкішим.

Б Хворіти грипом.

В У повній мірі.

Г Додержувати чистоти.

12. Установіть відповідність між фразеологічними одиницями та стилем, якому вони притаманні

1 узяти участь

А розмовний

2 узяти слово

Б публіцистичний

3 узяти реванш

В науковий

4 узяти гріх на душу

Г конфесійний

Д офіційно-діловий

6. Виконайте в робочому зошиті **вправу 7 до § 52 з підручника**

О. Авраменка для 11 кл.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.